

MURALE

MURALS OF
BIELSKO-BIAŁA

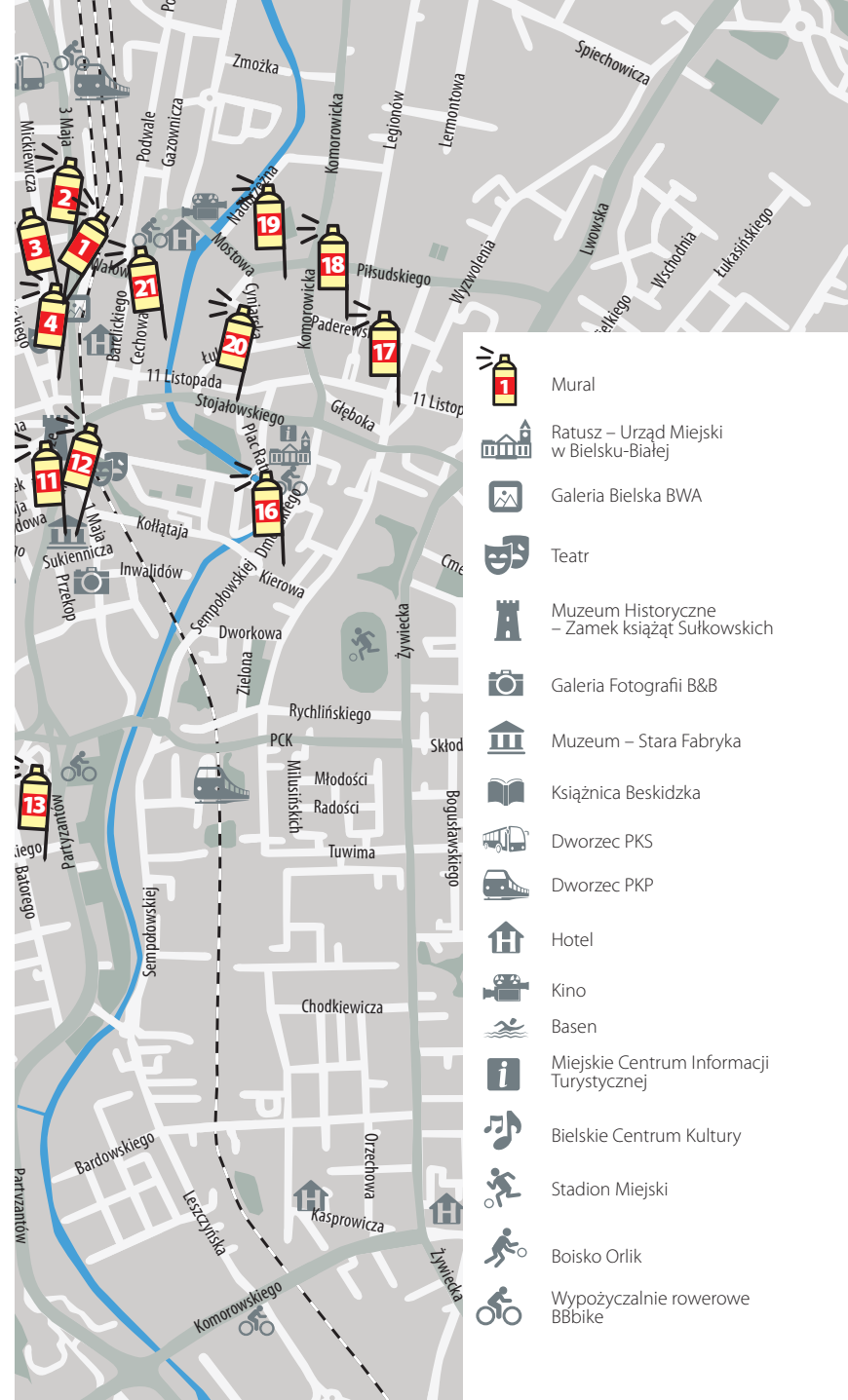
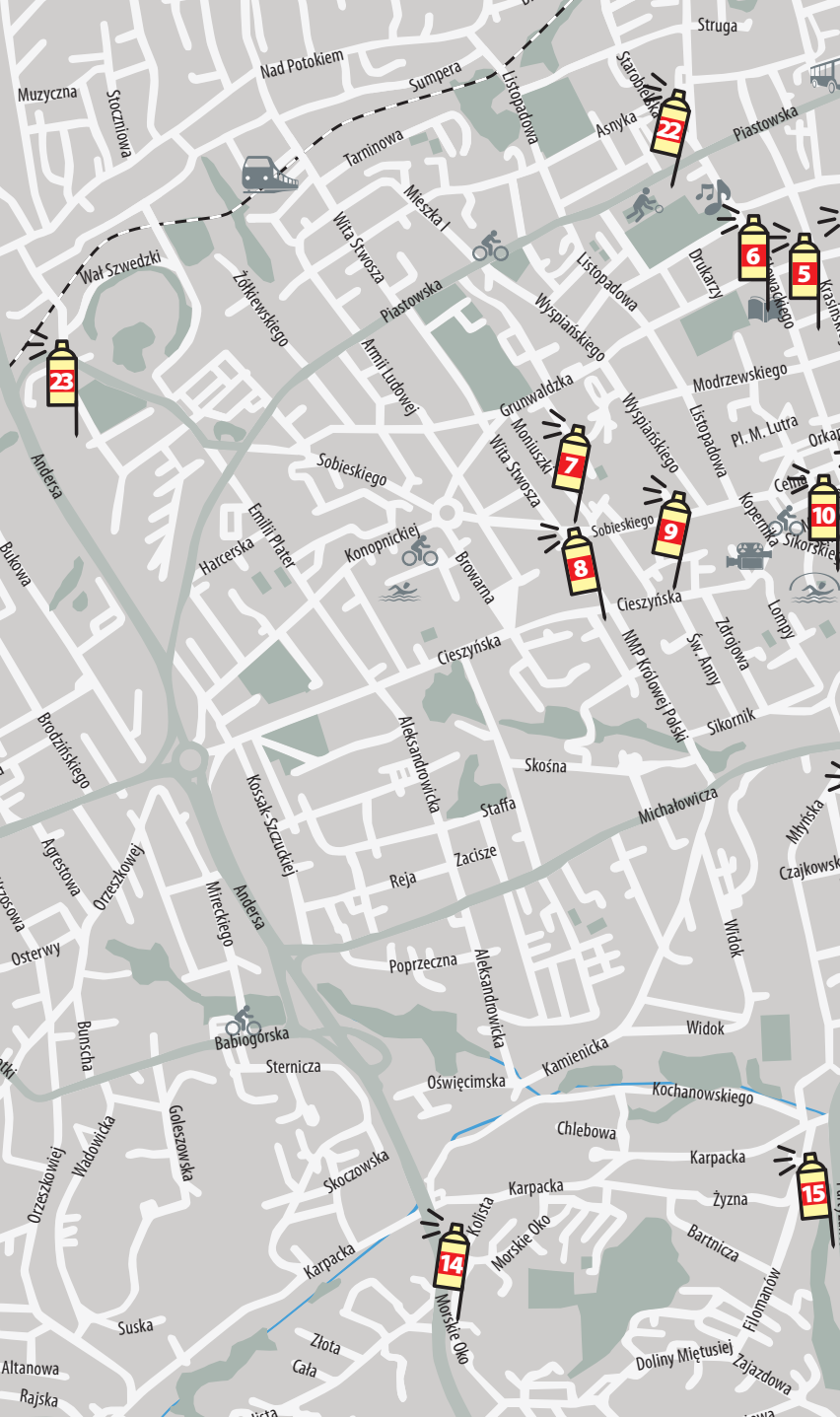
Bielsko-Biała

Bielsko-Biała

Bielsko-Biała. Murale / Murals of Bielsko-Biała Bielsko-Biała 2019

Mapa murali / Map of the murals	2-3
Agata Smalcerz Bielskie murale / Murals of Bielsko-Biała	4-11
Opisy murali / Descriptions of Murals:	
1. Twożywo To tłum / It's a Crowd	12-13
2. Małgorzata Rozenau Czulość drzew / The Tenderness of Trees	14-15
3. Karolina Zdunek Okna / Windows	16-17
4. Mateusz Gapski – BEZT Blue Monday	18-19
5. Piotr Graff Bielsko-Biała to plac zabaw / Bielsko-Biała is a Playground	20-21
6. Taki Myk & Skucha Pszczoła / Bee	22-23
7. NeSpoon	24-25
8. Natalia Rak Noc Świętojańska / Midsummer's Eve	26-27
9. Joanna Stańko Wielki błękit / The Great Blue	28-29
10. Jacek Grabowski, Piotr Wiśła mural upamiętniający bielskie tramwaje / a mural commemorating Bielsko's trams	30-31
11. Mariusz Waras m-city 744	32-33
12. Labuenaylamala Dandelion / Dmuchawiec	34-35
13. Ilona Krieser Kozica / Chamois	36-37
14. Izabela Otdak Sztuka dla lepszego życia / Art for a Better Life	38-39
15. Turbos Sowa / The Owl	40-41
16. Projekt ETNOGRAFF Pasterz / The Shepherd	42-43
17. Dawid Celek Zielone płuca / Green Lungs	44-45
18. Timothy Fisher, Sean Hamilton, Megan Jones BB Greets the World / BB pozdrawia świat	46-47
19. Małgorzata Rozenau, 3Fala.art.pl – Dariusz Paczkowski Mural Ireny Sendlerowej / The Mural of Irena Sendler	48-49
20. Swanski Scalenie / Merging	50-51
21. Dawid Celek Matka Ziemia / Mother Earth	52-53
22. Olliemoonsta Back to the Roots	54-55

- Mural
- Ratusz – Urząd Miejski w Bielsku-Białej
- Galeria Bielska BWA
- Teatr
- Muzeum Historyczne – Zamek książąt Sułkowskich
- Galeria Fotografii B&B
- Muzeum – Stara Fabryka
- Książnica Beskidzka
- Dworzec PKS
- Dworzec PKP
- Hotel
- Kino
- Basen
- Miejskie Centrum Informacji Turystycznej
- Bielskie Centrum Kultury
- Stadion Miejski
- Boisko Orlik
- Wypożyczalnia rowerów BBbike

Bielskie murale

Murale w Bielsku-Białej zaczęły pojawiać się na początku dość nieśmiało. W 1996 roku na ścianie pod wiaduktem przy ul. PCK został namalowany przez **Dariusza Gierdala** mural „Primavera”.

O dziwo, mural ten przetrwał parę lat, zanim ściany przy PCK przejęli graficy i streetartowcy, czyniąc w tym miejscu nieformalną galerię zmieniających dość często malowideł. Jeśli ktoś fotografował to miejsce – ma już niezłą kolekcję street artu.

Anonimowi lub znani z pseudonimów, działający nielegalnie streetartowcy, zostawiają czasem interesujące ślady swojej twórczości, jednak w ogromnej większości są to zwykłe przejawy wandalizmu, które szpecą ściany, jak w każdym mieście na świecie. Jednak tę graficzną grafomanię równoważą przemyślane, legalnie wykonane murale, zaprojektowane, a często osobiście wykonane przez znanych artystów polskich lub zagranicznych.

Nie ma niestety śladu po muralach najśłynniejszych polskich malarzy współczesnych – Wilhelma Sasnała i Leona Tarasewicza.

▲ Dariusz Gierdal, „Primavera”, 1996

▼ Leon Tarasewicz, 2009

Murals of Bielsko-Biała

Murals began appearing in Bielsko-Biała quite tentatively at first. In 1996, **Dariusz Gierdal** painted the mural “Primavera” on the wall beneath the viaduct on PCK Street. Surprisingly, this mural survived a couple of years before the walls on PCK Street were taken over by graffiti artists and street artists, making the place an unofficial gallery of paintings which changed fairly frequently. If anyone has been photographing this place, they will have a considerable collection of street art by now.

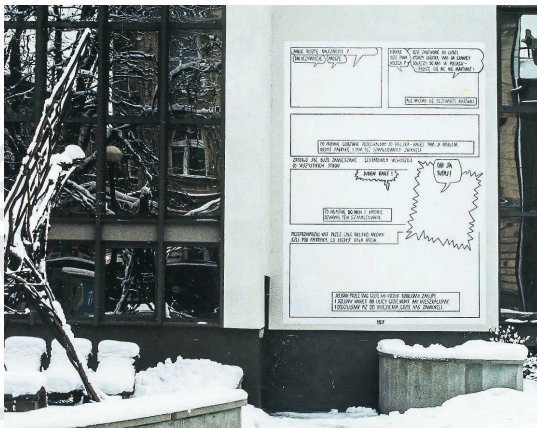
Occasionally these street artists, who, acting illegally, work anonymously or under pseudonyms, leave behind them interesting traces of their creativeness, but the vast majority are usually acts of vandalism that deface walls, just as in every city in the world. However, this graffiti mania is counterbalanced by well-planned, legally painted murals, which are designed and often personally undertaken by known artists from Poland or abroad.

Sadly, there is nothing left to be seen of the murals created by the most famous contemporary Polish painters – Wilhelm Sasnal and Leon Tarasewicz. “Maus” by **Wilhelm Sasnal** was located on the western facade of Galeria Bielska BWA (between 2000 and 2001), while the mural by **Leon Tarasewicz** could be found (between 2009 and 2012) on the wall of Gemini Park facing Gen. Bora-Komorowskiego Street.

In 2008, two murals were created under the “Prze/mieszczanie malarstwa” project run by the Galeria Bielska BWA and co-financed by the Ministry of Culture and National Heritage. The mural by **Joanna Stańko** on the wall of the town house near Żwirki and Wigury Square blends in beautifully with the surrounding architecture, creating a feeling of peace and harmony, and prompting contemplation. In addition to the white

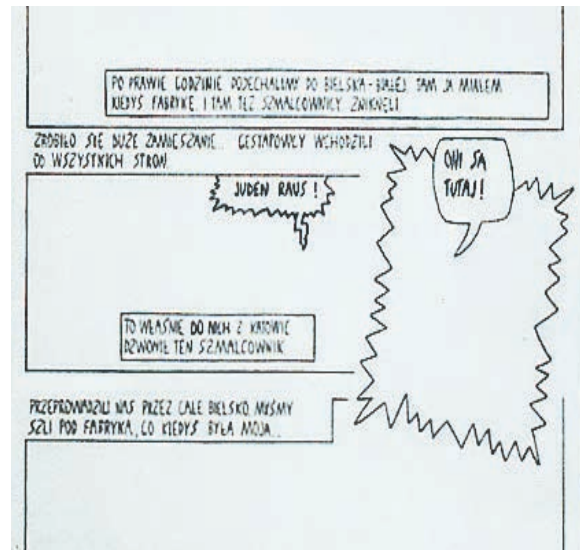
▼ Leon Tarasewicz, (fragment / detail) 2009

▲ „Maus” **Wilhelma Sasnala** znajdował się na zachodniej fasadzie Gallerii Bielskiej BWA (w latach 2000–2001), a mural **Leona Tarasewicza** – na ścianie Gemini Park przy ul. gen. Bora-Komorowskiego (w latach 2009–2012).

W roku 2008 powstały dwa murale w programie projektu „Prze/mieszczanie malarstwa”, realizowanego przez Gallerię Bielską BWA, dofinansowanego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Mural **Joanny Stańko**, na ścianie kamienicy w pobliżu placu Żwirki i Wigury, pięknie wpisał się w okoliczną architekturę, dając poczucie spokoju i harmonii, zachęcając do kontemplacji. Warszawska malarka, poza pływającymi na błękitnym tle białymi kwiatami lotosu, upamiętniła nazwy wszystkich miast partnerskich Bielska-Białej, nadając całości symboliczny charakter. Niezwykle wrażenie robi mural **Karoliny Zdunek** na zachodniej fasadzie Gallerii Bielskiej BWA od strony ul. Adama Mickiewicza. Artystka zaprojektowała ogromne iluzjonistyczne okno z otwartymi pojedynczymi kwadratami, nawiązujące do realnego okna na sąsiedniej ścianie. Oszczędna gama barw: czerwień, biel i czern, nadają szlachetności temu muralowi, który jest bardzo nowoczesny, a jednocześnie nawiązuje do dawnego malarstwa architektonicznego, znanego np. w baroku. W tym samym roku mural „To tłum” duetu **Twożywo** ozdobił fasadę wschodnią Gallerii Bielskiej BWA, nadając na długie lata charakterystyczny rys tej części miasta przy przelotowej arterii.

lotus flowers floating on a blue background, the Warsaw artist commemorates the names of all of Bielsko-Białą's twin towns, giving the whole work a symbolic nature. A mural that creates an impressive effect is the one painted by **Karolina Zdunek** on the western facade of the Galeria Bielska BWA facing Mickiewicza Street. The artist has designed a huge illusory window with single, open window sections alluding to the real window on the neighbouring wall. The restrictive palette of red, white and black give this very modern mural a sophisticated character, while at the same time alluding to architectural painting from earlier times, as seen for example in baroque architecture. During the same year, the mural “To tłum”/“It’s a Crowd” by the artist-duo **Twożywo** was painted on the eastern facade of the Galeria Bielska BWA, giving a lasting, characteristic appearance to this part of the town through which the main thoroughfare runs. The huge boom in mural-painting began in all seriousness in 2014 with the “oBBraz miasta” project, which was run by the Galeria Bielska BWA in collaboration with the Fundacja Gallerii Bielskiej, and which was co-financed by the Bielsko-Białą municipal council. During the first editions of the project, works were presented by artists from Bielsko-Białą and the surrounding region:

▲ Malik, „Frasunek” (fragment), 2015

Wielki boom na murale rozpoczął się na dobre w 2014 roku, wraz z projektem „oBBraz miasta”, realizowanym przez Galerię Bielską BWA we współpracy z Fundacją Galerii Bielskiej, a dofinansowanym przez Urząd Miasta w Bielsku-Białej. W pierwszych edycjach

zaprezentowali się artyści z Bielska-Białej i regionu: duet **Etnograff, Turbos, Malik¹, Izabela Ołdak, Ilona Krieser**; do kolejnych edycji zostali zaproszeni znani artyści z Polski: **NeSpoon, Natalia Rak, Bezt i Swanski**. Powstało dziewięć wielkoformatowych murali inspirowanych naturą, twórczo przetwarzających motywy górskiego folkloru, obrazów z pogranicza snu i jawy, fotorealistycznych lub swobodnie rozwijających fantazyjny ornament. Obok kipiących kolorem murali Izabeli Ołdak i Natalii Rak pojawiły się czarno-białe obrazy Etnograffa i NeSpoon, czy oszczędny w kolorze i formie iluzjonistyczny mural z kozicą górską Ilony Krieser.

W 2014 roku Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej zaprosiło znanego streetartowca z Gdańska **Mariusza Warasa**, do wykonania muralu na ścianie Starej Fabryki – jednego z oddziałów muzeum. „m-city 744” to wyjątkowy dla tego artysty mural wielobarwny, świetnie wpisujący się w industrialną część miasta.

Tuż obok znajduje się mural bielskich artystów **Jacka Grabowskiego i Piotra Wisły** nawiązujący do historii Bielska-Białej i upamiętniający tramwaje, które z łezką w oku wspominają starsi mieszkańcy miasta. Do historii odwołuje się także mural poświęcony pamięci Ireny Sendlerowej, zaprojektowany przez **Małgorzatę Rozenau**, wykonany wspólnie z grupą 3Fala.art.pl dzięki inicjatywie Fundacji Klamra. Subtelny rysunek i łagodna kolorystyka, delikatne rysy młodej kobiety i liczne serca symbolizujące uratowane przez nią dzieci, to odmiennie podejście do dramatycznej tematyki wojennej, pozytywne przesłanie kładące nacisk na dobro i piękno. Małgorzata Rozenau namalowała również mural „Czułość drzew” na fasadzie Galerii Bielskiej BWA, mówiący o potrzebie bliskości przyrody w codziennym otoczeniu człowieka. Namalowane przez artystkę drzewa są niemal odbiciem jesionów, topoli i kasztanowców, rosnących po drugiej stronie ulicy 3 Maja: przy tunelu kolejowym oraz na skwerze Esperanto.

¹ Mural „Frasunek” przy ulicy Cieszyńskiej 59, autorstwa Malika, poświęcony problemowi ginięcia wróbli w miastach, istniał w latach 2015–2019

the artist-duo **Etnograff, Turbos, Malik¹, Izabela Ołdak and Ilona Krieser**; for subsequent editions, invitations were extended to famous Polish artists **NeSpoon, Natalia Rak, Bezt and Swanski**.

Nine large-format murals were created, inspired by nature and creatively reproducing motifs from highland folklore, images somewhere on the borderline between dream and reality, photorealistic, or giving free rein to fantasy in their decorative expression. In addition to the murals by Izabela Ołdak and Natalia Rak which overflowed with colour there appeared the black-and-white images by Etnograff and NeSpoon, and Ilona Krieser's illusionist mural depicting a chamois which is sparing in its use of colour and form.

In 2014, the Museum of Bielsko-Biala invited the famous Gdańsk street artist **Mariusz Waras** to paint a mural on the wall of the Old Factory – one of the museum's departments. The mural “m-city 744” is an exceptionally multi-coloured work for this artist and fits this industrial part of the city superbly well.

Right next to it is the mural by the Bielsko artists **Jacek Grabowski and Piotr Wisła** that alludes to the history of Bielsko-Biala and commemorates the trams, which the city's older residents recall with sentiment.

Also alluding to history is the mural dedicated to the memory of Irena Sendler, designed by **Małgorzata Rozenau**, which thanks to an initiative by the Klamra Foundation was created in collaboration with the 3Fala.art.pl group. The delicate drawing with its muted colours, the fine features of the young woman and the numerous hearts symbolising the children she saved, shows an alternative face to the dramatic subject of war and sends a positive message that puts the stress on goodness and beauty. Małgorzata Rozenau also created the mural entitled *The Tenderness of Trees* on the facade of Galeria Bielska BWA. The work deals with the need for closeness to nature in our everyday lives. The trees painted by the artist are a reflection of the ashes, poplars and chestnuts which grow across the road [ulica 3 Maja]

¹ Malik's mural “Worry” which graced a wall at ulica Cieszyńska 59 from 2015–2019, dealt with the loss of sparrows in cities.

▲ Malik, „Frasunek” / „Worry”, 2015

„Beyond Time / Poza czasem” to międzynarodowe rezydencje artystyczne organizowane przez Galerię Bielską BWA, dzięki którym do Bielska-Białej co roku latem przyjeżdżają artyści z całego świata. Wykonują w przestrzeni miejskiej projekty efemeryczne, istniejące krótki okres czasu, ale zdarza się, że są to dzieła bardziej trwale, jak murale autorstwa **Labuenaylamali**, duetu **Olliemoonsta** czy **Awera**². Mural trójki artystów z Grand Rapids w USA, **Tima Fishera**, **Seana Hamiltona** i **Megan Jones**, powstał w ramach współpracy miast partnerskich dzięki Wydziałowi Promocji UM w Bielsku-Białej.

W mieście powstaje coraz więcej inicjatyw, których celem jest powstanie nowych murali, stają się one ważnym elementem budowania świadomości mieszkańców, którzy utożsamiają się z różnorodnymi ideami promowanymi w przestrzeni publicznej przez te dzieła sztuki. „Bielsko-Biała to plac zabaw” czy też „Bielsko-Biała chroni klimat” – to hasła, do których odnieśli się autorzy ostatnio powstałych murali, **Piotr Graff** i **Piotr Celek**. Na murze aresztu przy ul. Słowackiego powstał mural (widoczny od ul. Grunwaldzkiej) z gigantyczną pszczołą, autorstwa **Wojciecha Wiśniewskiego**, przywołując wszelkie skojarzenia związane z pracowitością, ale i wolnością.

Spacerując ulicami miasta miło jest natknąć się na wielkoformatowy obraz namalowany bezpośrednio na ścianie, zamiast na wszędobylskie, podobne do siebie, reklamy. Murale działają kolorem lub formą, niosą przesłanie, które skłania do myślenia przypadkowych widzów. Dla miłośników tego typu formy artystycznej stanowią atrakcję zachęcającą do wędrowki urokliwymi uliczkami Bielska-Białej, miasta z bogatą historią i równie bogatą współczesnością.

Agata Smalcerz

² Mural „Niemożliwe połączenie” autorstwa Awera istniał na fasadzie Galerii Bielskiej BWA w latach 2013–2018

from the gallery – by the railway tunnel and in Esperanto Park. “Beyond Time / Poza czasem” is an international artist-in-residence programme organised every year by the Galeria Bielska BWA thanks to which artists from all over the world travel to Bielsko-Biala. These artists create ephemeral projects in urban spaces which only exist for a short period of time, although it can happen that they become more permanent works, such as the murals painted by **Labuenaylamala**, **Olliemoonsta** and **Awer**². The mural by the artist-trio from Grand Rapids in the USA formed by **Timothy Fisher**, **Sean Hamilton** and **Megan Jones** was created within the framework of twin-town collaboration on the initiative of the Bielsko-Biala City Promotion Department. More and more initiatives aimed at creating murals are happening in the city. The murals are an important element of building awareness among residents, who identify with the various ideas put forward in public spaces by these works of art. References to the campaign slogans “Bielsko-Biala is a playground” and “Bielsko-Biala protects the climate” have been made in the recently painted murals by **Piotr Graff** and **Dawid Celek**. A side wall of the detention centre at Słowacki Street is graced by a mural showing a giant bee by Wojciech Wiśniewski. This is a reference to both hard work and freedom. The mural can be viewed from Grunwaldzka Street. As you wander through the city’s streets it is pleasing to come across a large-format image painted directly onto a wall instead of the ubiquitous advertisements which are all alike. Murals achieve their effect through colour or form; they send a message, giving random passers-by something to reflect on. For admirers of this type of artistic expression the murals are a city attraction encouraging them to wander about the enchanting streets of Bielsko-Biala, a city with a rich history and a city that is equally rich today.

Agata Smalcerz

² The mural “Impossible Fusion” by Awer graced a wall of Galeria Bielska BWA from 2013 to 2018

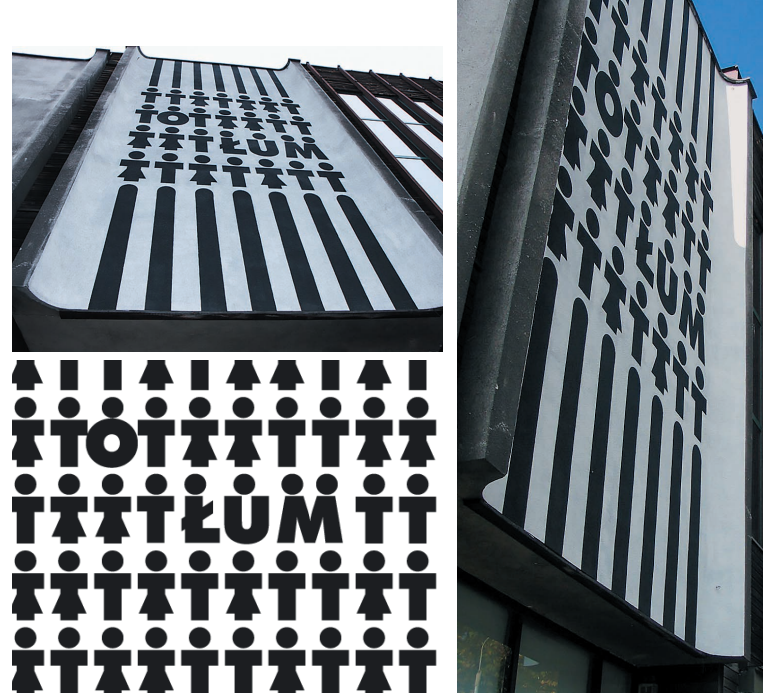
Twożywo

To tłum / It's a Crowd

ul. 3 Maja 11

2008 7,60 x 4 m

PL W 2008 roku podczas wystawy „Iluzja jako źródło cierpień” artyści z grupy Twożywo namalowali na fasadzie Galerii Bielskiej BWA od strony ulicy 3 Maja mural „To tłum”. Jest to realizacja malarska z powtarzającymi się elementami – pomiędzy schematycznie potraktowanymi figurami ludzkimi ukryty jest tytułowy napis. Tłum pozbawiony jest indywidualnych cech, jest adresem mniej lub bardziej szalonych i groźnych idei oraz obietnic. Mural podejmuje też problemy egzystencji jednostki w społeczeństwie. **Twożywo** to duet artystyczny działający w latach 1998–2011 roku, stworzony przez **Krzysztofa Sidorka** i **Mariusza Libela**. Ich streetartowa sztuka (billboardy, wlepki, plakaty, murale) nakierowana jest przeważnie na problemy społeczne lub stanowi aktualny komentarz do rzeczywistości. Grupa inspirowała się w swoich działaniach m.in.: konstrukttywizmem, futuryzmem, pop-artem. W 2006 roku otrzymała Paszport „Polityki” w kategorii sztuki wizualne.

In 2008, during the exhibition “Iluzja jako źródło cierpień” [Illusion as a source of suffering], artists from the group Twożywo painted a mural entitled “To tłum” on the wall of Galeria Bielska BWA facing 3 Maja Street. It is a painting in which elements repeat – the painting’s title is hidden between the diagrammatically-shown human figures. The crowd is devoid of individual features; it is a receiver of ideas and promises that can be crazy or dangerous to greater or lesser extents. The mural also takes up the issues of the existence of individuals within society.

Twożywo is an artist-duo, active between 1998 and 2011 and formed by **Krzysztof Sidorek** and **Mariusz Libel**. Their street art (billboards, stickers, posters and murals) focuses predominantly on social issues or makes a valid comment on real life. Among others, the group drew inspiration for their work from constructivism, futurism and pop-art. In 2006, the duo were awarded a Passport by the magazine “Polityka” in the visual arts category.

EN

Małgorzata Rozenau Czułość drzew / The Tenderness of Trees

ul. 3 Maja 11

🗺️ 2018-2019 ↗️ 2,5 x 22,7 m

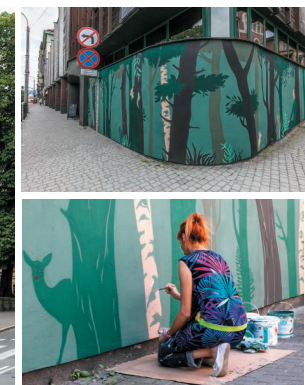

Mural na fasadzie Galerii Bielskiej BWA jest malarską opowieścią o kontakcie człowieka z naturą, nawiązuje również do drzew znajdujących się po przeciwnej stronie ulicy, odbijających się w przeszklonej fasadzie galerii. Autorką tej pracy jest artystka Małgorzata Rozenau, która do kompozycji w zielono-brązowej tonacji dodała również bohaterów – kobietę i mężczyznę. Jak mówi o tych postaciach, są to „[...] ludzie, zrosnięci z drzewami, wsłuchani, medytujący w ich otoczeniu czy obejmujący je w geście drzewoterapii”.

Małgorzata Rozenau to malarka i projektantka związana z katowicką Akademią Sztuk Pięknych, w której prowadzi pracownię Kompozycji I i II roku w katedrze Malarstwa. Współpracuje z fundacjami ekologicznymi, realizując projekty i mobilne wystawy, związane z edukacją ekologiczną i działaniami streetartowymi.

Mural powstał w projekcie Festiwal sztuki czeskiej w Bielsku-Białej, który zorganizowała Galeria Bielska BWA w 2018 roku. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu INTERREG V-A Republika Czeska-Polska 2014-2020 oraz z budżetu państwa Rzeczypospolitej Polskiej.

www.rozenau.blogspot.com

The mural on the wall of the BWA Gallery is a story in pictures of humankind's contact with nature. It also makes reference to the trees on the other side of the road which are reflected in the large glass windows of the gallery. Małgorzata Rozenau is the creator of this work. She uses shades of green and brown for this composition and has added two heroes to the story, a woman and a man. When commenting on these characters she says these are ... "people fused together with trees, listening intently, meditating amidst them or embracing them in a gesture of sylvotherapy".

Małgorzata Rozenau is an artist and designer working with the Academy of Fine Art in Katowice where she runs first and second year composition workshops at the painting faculty. She works together with ecological foundations creating projects and mobile exhibitions connected with teaching about ecology and street art activities.

The mural was painted as part of the Czech Art Festival in Bielsko-Biala project organised by Galeria Bielska BWA (BWA Bielsko Gallery) in 2018. It was co-funded by the European Union from the European Funds for Regional Development budget as part of the INTERREG V-A Czech Republic-Poland 2014-2020 project, as well as from Republic of Poland funds.

www.rozenau.blogspot.com

Karolina Zdunek

Okna / Windows

ul. Adama Mickiewicza plac przy galerii /
the square behind the gallery

🗓️ 2008 ↗️ 7,4 x 3,7 m

📄 PL Mural autorstwa Karoliny Zdunek, usytuowany na tylnej ścianie galerii od strony ulicy Adama Mickiewicza, powiela obraz rzeczywistości znajdujący się obok – przeszkloną fasadę Galerii Bielskiej BWA – z kilkoma iluzjonistycznie otwartymi oknami.

Artystka interesuje się formami geometrycznymi, z których tworzy malarskie iluzje przestrzeni architektonicznych. Mural obrazuje zamianę płaskiej przestrzeni w skomplikowane, trójwymiarowe, przynależące do innej rzeczywistości okna i wnętrza galerii, które kuszą widza swoją intrygującą czerwienią. Praca zrealizowana w 2008 roku w projekcie „Prze/mieszczanie malarstwa”.

Karolina Zdunek (ur. 1978) – absolwentka Wydziału Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Dyplom z wyróżnieniem uzyskała w pracowni prof. Krzysztofa Wachowiaka; zdobyła także specjalizację z malarstwa ściennego oraz plakatu. Otrzymała Grand Prix podczas 37. Biennale Malarstwa „Bielska Jesień 2005”.

The mural on the rear facade of the gallery facing Mickiewicz Street, which is the work of Karolina Zdunek, reproduces the real-life image situated next to it – the glazed facade of Galeria Bielska BWA – with several illusory open windows.

The artist has a fascination for geometrical shapes which she uses to create illusions of architectural spaces in paint. The mural depicts the transformation of a flat space into a complex, three-dimensional window and gallery interior belonging to another reality, which intrigue the viewer with their red colour. The work was undertaken in 2008 as part of the “Prze/mieszczanie malarstwa” project.

Karolina Zdunek (born 1978) graduated with distinction from the Department of Painting at the Academy of Fine Arts in Warsaw where she studied under Prof. Krzysztof Wachowiak; she also specialised in mural painting and poster art. She was awarded the Grand Prix during the 37th Painting Biennale “Bielska Jesień 2005”.

4

Mateusz Gapski – BEZT
Blue Monday
 ul. Adama Mickiewicza 3

 2017 23 x 11 m

 PL Przedstawienie młodej, współczesnej kobiety trzymającej donicę z ogromnych rozmiarów rośliną – monstera, to mural Mateusza Gapskiego działającego pod pseudonimem Bezt, ze znanego na całym świecie streetartowego kolektywu Etam Cru. Artystę zainspirowały motywy znajdujące się na fasadzie zabytkowej, secesyjnej kamienicy z 1905 roku, na której wykonał swoje dzieło – floralne ornamenty oraz kobieca maska o niepokojącym wyrazie twarzy.

Mateusz Gapski jest absolwentem Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi na Wydziale Grafiki i Malarstwa. W latach 1999–2000 zaczął tworzyć graffiti. Artysta lubi przedstawiać realne przedmioty i postaci ludzkie w nieoczekiwanych sytuacjach. W ten sposób zaprasza widza do świata jego własnej wyobraźni, w której znaczenie i sens nigdy nie są ściśle określone. Bezt ma na swoim koncie wiele murali w Polsce i za granicą.

Mural powstał w 2017 roku w projekcie „oBBraz miasta #4”, zorganizowanym przez Fundację Galerii Bielskiej i Galerię Bielską BWA, współfinansowanym z budżetu Gminy Bielsko-Biała.

Głównym partnerem i sponsorem projektu jest Leroy-Merlin Polska Sp. z o.o. www.facebook.com/etam.grupa/

A young modern woman holding a pot with an enormous plant, a monstera, is depicted in a mural by Mateusz Gapski. Working under the pseudonym Bezt, Gapski is a member of the world-renowned street art collective Etam Cru. The artist was inspired by motifs – floral ornaments and a worried-looking woman’s mask – on the 1905 art nouveau townhouse, on the side of which he created his work. **EN**

Mateusz Gapski graduated from the Faculty of Painting and Graphic Arts at the Władysław Strzemiński Fine Arts Academy in Łódź. In the years 1999 and 2000 he began creating graffiti. The artist likes to show real objects and people in unexpected situations, thus inviting the viewer into the world of his imagination where meaning and sense are never precisely defined. Bezt has painted many murals both in Poland and abroad.

The mural was created in 2018 as part of the “oBBraz miasta #4” project in collaboration with Fundacja Galerii Bielskiej (Bielsko Gallery Foundation) and Galeria Bielska BWA (BWA Bielsko Gallery), co-funded by the Borough of Bielsko-Biała.

Leroy Merlin Polska Sp. z o.o. is the main partner and sponsor.

www.facebook.com/etam.grupa/

5 ⇒

Piotr Graff
Bielsko-Biała to plac zabaw /
Bielsko-Biała is a Playground
ul. Henryka Sienkiewicza 9

 2015 3 x 25 m

This mural by a young artist from Bielsko-Biała depicts a group of children playing in the colourful scenery of a panorama of the city. In this composition extending over several metres the children's toys are miniature versions of the city's landmark buildings: the town hall, the Polish Theatre, the Sulkowski Dukes' Castle and the Cathedral of St Nicholas. The mural also evokes inherent features from the city's history which have become its visiting cards, such as the Fiat 126p which has attained cult status (the popular "Maluch" ["Little One"], produced in Bielsko-Biała's FSM works), the characters such as Bolek, Lolek and Reksio created by Bielsko-Biała's Animated Film Studio, and also the frogs in tailcoats on the facade of the art nouveau town house named the "Frog House". The mural also depicts the cable-car going up to the top of Szyndzielnia mountain and the SZD-9 Bocian glider designed at the Glider Experimental Works in Bielsko-Biała.

The mural was created in 2015 under the II Młodzieżowy Amatorski Festiwal Inspiracji Artystycznych SZTUKA WŁĄCZANIA [Festival of Art Inspiration for Young Amateurs ART OF INCLUSION] programme, organised by Jonatan Foundation – we help children with challenges and the Wiktoria Kubisz cultural centre. The project was funded by the Borough of Bielsko-Biała. Piotr Graff (born 1989) graduated in Graphic Art from the Institute of Art within the Faculty of Fine Arts in Cieszyn of the University of Silesia in Katowice.

Mural sponsored by Farby KABE Polska Sp. z o.o.

www.facebook.com/PiotrGraff/

 PL Mural młodego bielskiego artysty przedstawia gromadę dzieci bawiących się w kolorowej scenerii panoramy Bielska-Białej. W kilkumetrowej kompozycji zabawkami dzieci stają się zminiaturyzowane charakterystyczne budowle miasta: ratusz, Teatr Polski, Zamek książąt Sułkowskich i Katedra św. Mikołaja. Praca przywołuje również nieodłączne elementy, które stały się w ciągu dziejów miasta jego wizytówkami, tj. kultowy Fiat 126p (popularny „Maluch”, który produkowany był w bielskiej FSM), postaci Bolka, Lolka i Reksia stworzone w Bielskim Studiu Filmów Rysunkowych, a także żaby we frakach z fasady secesyjnej kamienicy „Pod Zabami”. Na muralu nie zabrakło również kolejki linowej kursującej na szczyt góry Szyndzielnia, czy też szybowca SZD-9 Bocian zaprojektowanego w Szybowcowym Zakładzie Doświadczalnym w Bielsku-Białej.

Mural powstawał w 2015 roku w ramach II Młodzieżowego Amatorskiego Festiwalu Inspiracji Artystycznych SZTUKA WŁĄCZANIA zorganizowanego przez bielską Fundację Jonatan – Pomagamy dzieciom z wyzwaniami oraz Dom Kultury im. Wiktorii Kubisz. Przedsięwzięcie zostało dofinansowane przez Gminę Bielsko-Biała.

Piotr Graff jest absolwentem Grafiki w Instytucie Sztuki w Cieszynie, filii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

Sponsor: Farby KABE Polska Sp. z o.o.

www.facebook.com/PiotrGraff/

Taki Myk & Skucha Pszczola / Bee

Dom Kultury im. Wiktorii Kubisz, ul. Juliusza Słowackiego 17
(z tyłu budynku) / Wiktorii Kubisz Community and Cultural Centre
(at the back of the building)

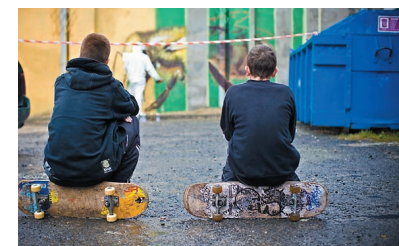
🗺️ 2015 ↗️ 3,3 x 16,5 m

PL Mural „Pszczola” powstał w 2014 roku w programie Festiwalu Graffiti i Sztuk Młodzieżowych organizowanego przez Fundację ARTica w partnerstwie z Domem Kultury im. Wiktorii Kubisz w Bielsku-Białej. Jego autorami są streetartowcy, graficy działający pod pseudonimami Taki Myk i Skucha. Powstałe dzieło było silnie inspirowane otoczeniem – zostało umieszczone na ścianie oddzielającej zupełnie różne miejsca – ośrodek kultury i zakład karny. Na muralu symbolicznie zaznaczono również dwa światy: natura reprezentowana przez pszczołę jest miejscami „poprzerywana” wytworami rąk ludzkich – mechanizmami i maszynami.

Taki Myk (a także **Wx2**), czyli **Wojciech Wiśniewski** jest absolwentem Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej. Z graffiti związany od 1995 roku, zaczął od writingu, by skupić się w końcu na technice szablonu. Malował na ulicach wielu miast Polski i Europy.

Projekt dofinansowany był ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Gminy Bielsko-Biała.

www.facebook.com/takimyk

EN The mural “Pszczola” (“Bee”) was painted in 2014 as part of the Festiwal Graffiti i Sztuk Młodzieżowych (Graffiti and Youth Art Festival) organised by the ARTica Foundation in partnership with the Wiktorii Kubisz Community and Cultural Centre in Bielsko-Biała. The creators are street and graffiti artists working under the names of Taki Myk and Skucha. The work was strongly inspired by its surroundings. It was painted on a wall which divides two completely different sites – a community and cultural centre and a correctional facility. The artists show representations of two different worlds – nature represented by a bee, “broken up” here and there by manmade mechanical objects and machines.

Taki Myk, aka **Wx2**, is **Wojciech Wiśniewski**, a graduate of architecture at the Warsaw Polytechnic. He started creating graffiti in 1995, beginning with lettering, and later concentrated mainly on stencilling. His images can be seen on the streets of many towns both in Poland and in Europe.

The project was funded by the Ministry of Culture and National Heritage and by the Borough of Bielsko-Biała.

www.facebook.com/takimyk

7

NeSpoon

ul. Jana III Sobieskiego 54

 2015 17 x 12,5 m

 PL Mural NeSpoon został zrealizowany przy użyciu szablonów i sprayów na ścianie kamienicy przy ul. Jana III Sobieskiego 54. Praca przedstawia ogromnych rozmiarów, przeskalowany ażurowy wzór, który swoją stylistyką nawiązuje do ręcznie wytwarzanych koronek klockowych, powstających w najstarszym ośrodku koronczarskim w Polsce, w małopolskiej miejscowości – Bobowa. Autorką muralu jest polska artystka działająca pod pseudonimem **NeSpoon**, która od 2009 roku tworzy koronkowe dzieła – zarówno w postaci murali, tak jak w Bielsku-Białej, jak i obrazów, instalacji artystycznych oraz ceramicznych płaskorzeźb. Swoje prace prezentuje w galeriach sztuki oraz w przestrzeni publicznej, nadając im charakter interwencji artystycznych. Koronkowe murale NeSpoon można podziwiać na całym świecie, m.in. w Chinach, Indiach, Australii, Finlandii, Portugalii, Francji oraz we Włoszech. Mural wykonany w 2015 roku w projekcie „oBBraz miasta #2” organizowanym przez Fundację Galerii Bielskiej i Galerię Bielską BWA, współfinansowanym z budżetu Gminy Bielsko-Biała.

www.behance.net/nespoon

The NeSpoon mural was created using stencils and spray paint on the walls of the town house at 54 Sobieskiego Street. The work consists of a scaled-up, openwork pattern of huge dimensions which alludes in its style to hand-made bobbin lace, as produced in the oldest lace-making centre in Poland – the town of Bobowa in Lesser Poland. Creator of the mural is a Polish artist who works under the pseudonym of **NeSpoon** and who since 2009 has been creating works of lace both in the form of murals, as in Bielsko-Biała, and in pictures, installations and ceramic bas-reliefs. She exhibits her work in art galleries and in public spaces, giving them an artistic intervention character.

NeSpoon's lace murals can be admired all over the world including China, India, Australia, Finland, Portugal, France and Italy. The mural was created in 2015 under the “oBBraz miasta #2” project organised by the Fundacja Galerii Bielskiej and Galeria Bielska BWA, with co-financing from the Bielsko-Biała municipal budget.

www.behance.net/nespoon

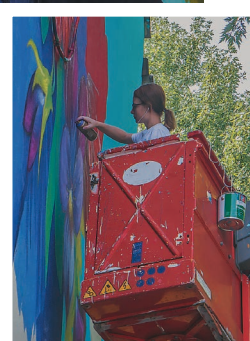
 EN

8

Natalia Rak
Noc Świętojańska /
Midsummer's Eve
ul. Cieszyńska 36

2016 11 x 13,5 m

PL Projekt odwołuje się do Nocy Świętojańskiej – pradawnego święta słowiańskiego związanego z letnim przesileniem Słońca, w szczególności ze zwyczajem plecenia wianków przez młode dziewczyny. Mural przedstawia kobietę w profilu na tle jeziora, w wianku uplecionym z polskich kwiatów. Na muralu swoje miejsce znalazł również lokalny gatunek motyla (Zygzakowiec kokornakowiec). Od 2014 roku podejmowane są próby przywrócenia tego wymarłego gatunku do bielskiej Doliny Wapienicy.

Natalia Rak jest absolwentką Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Dyplom uzyskała w pracowni Projektowania Grafiki Przestrzennej i Plakatu u prof. S. Iwańskiego, aneks w pracowni Ilustracji i Komiksu u prof. G. Kołata. Autorka licznych monumentalnych murali, które realizuje w różnych zakątkach świata, m.in. w Stanach Zjednoczonych, Nowej Zelandii, Hiszpanii, Szwecji, Rosji i we Włoszech. Oprócz street artu zajmuje się również malarstwem i projektowaniem. Mural wykonany w 2016 roku w projekcie „oBBraz miasta #3” organizowanym przez Fundację Galerii Bielskiej i Galerię Bielską BWA, współfinansowanym z budżetu Gminy Bielsko-Biała.

Sponsor projektu – Leroy-Merlin Polska Sp. z o.o.

www.facebook.com/ArtNataliaRak/

The project by this artist alludes to Midsummer's Eve, or the Night of St John – an ancient Slavic saint connected with the summer solstice and in particular with the custom of young girls plaiting hair garlands. The mural depicts the profile of a woman against the background of a lake and wearing a garland of Polish flowers. Also included in the mural is a local species of butterfly (the southern festoon). Since 2014, attempts have been made to reintroduce this extinct species to Bielsko-Biała's Wapienica Valley.

Natalia Rak graduated from the Academy of Fine Arts in Łódź. She earned her degree under Prof. S. Iwański in the Spatial Graphic Design and Poster Design studio, and additionally in the Illustration and Cartoon studio under Prof. G. Kołat. She has created numerous monumental murals in various corners of the world including the United States, New Zealand, Spain, Sweden, Russia and Italy. As well as street art, her artistic pursuits include painting and design. The mural was painted in 2016 under the “oBBraz miasta #3” project organised by the Fundacja Galerii Bielskiej and Galeria Bielska BWA and co-financed from the Bielsko-Biała municipal budget.

Project sponsor – Leroy-Merlin Polska Sp. z o.o.

www.facebook.com/ArtNataliaRak/

EN

9

Joanna Stańko
Wielki błękit / The Great Blue

ul. gen. Władysława Sikorskiego 10

2008 15,1 x 12,6 m

PL W 2008 roku Joanna Stańko namalowała na ścianie budynku przy ulicy gen. Władysława Sikorskiego białe kwiaty na niebieskim tle. Kwiaty lotosu, umieszczone regularnie w kompozycji, budzą pozytywne skojarzenia z obłokami unoszącymi się na przejrzystym, błękitnym niebie. W dolnej części realizacji zostały wymienione nazwy miast partnerskich Bielska-Białej. Projektując mural, artystka chciała wprowadzić więcej intensywnych kolorów w przestrzeń miejską, a także stworzyć charakterystyczny punkt w mieście, będący odtąd miejscem spotkań. Praca powstała w programie akcji artystycznej Galerii Bielskiej BWA o tytule „Prze/mieszczanie malarstwa”.

Joanna Stańko (ur. 1950) – ukończyła warszawską Akademię Sztuk Pięknych na Wydziale Grafiki. Początkowo poświęciła się instalacji i sztuce performansu. Pod koniec lat 80. powróciła do malarstwa. Bielski mural ukazuje zainteresowanie artystki szablonem – eksperymentując z formą i kolorem wypracowała proste, aczkolwiek wyrafinowane kształty, zaskakujące zestawieniem czystych, intensywnych barw.

ACCO BAIA MARE BESANÇON BIERDIAŃSK FRYDEK-MÍSTEK
 GRAND RAPIDS KIRKLEES KRAGUJEVAC LILIENTHAL MONTRÉALE
 OLSZTYN RANCAGUA STADSKANAAL SZOŁNOK TIENEN TRZYNIEC
 USTKA WOLFSBURG ŻYLINA

Miasta partnerskie BIELSKA-BIAŁEJ

In 2008, Joanna Stańko painted white flowers on a blue background on the wall of the building at 10 Sikorskiego Street. The lotus flowers, which are evenly spaced throughout the composition, generate positive associations of clouds drifting across a clear blue sky. In the lower part of the mural are painted the names of Bielsko-Biala's twin towns. In designing this mural the artist sought to introduce some stronger colours into this urban space and also to create a characteristic spot in the city that could henceforth become a meeting point. The work was undertaken under the Galeria Bielska BWA's artistic action programme entitled "Prze/mieszczanie malarstwa".

Joanna Stańko (born 1950) graduated from the Faculty of Graphic Arts at the Academy of Fine Arts in Warsaw. She started out focusing on installations and performance art but at the end of the eighties returned to painting. The mural in Bielsko-Biala shows the artist's interest in using templates – by experimenting with form and colour she created simple but sophisticated shapes, which through their combination of pure, intensive colours take us by surprise.

Jacek Grabowski, Piotr Wisła
mural upamiętniający bielskie tramwaje /
a mural commemorating Bielsko's trams
Plac Żwirki i Wigury 8

 2013 10,5 x 12 m

 PL Mural upamiętnia system komunikacji tramwajowej, który istniał w Bielsku-Białej w latach 1895–1971. Podbeskidzkie miasto było ostatnim w Polsce, które zlikwidowało sieć tramwajową w czasach PRL-u. Autorami muralu są bielscy artyści: Jacek Grabowski i Piotr Wisła, którzy inspirowali się w swojej malarskiej wizji starą widokówką Bielska z lat 30. XX wieku. Praca przedstawia widok na ulicę Zamkową i sunący po niej tramwaj. Aby upamiętnić pilotów Franciszka Żwirko i Stanisława Wigurę – patronów placu – na niebie umieszczono samolot RWD.

Jacek Grabowski, absolwent Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu (1974), jest artystą zajmującym się projektowaniem graficznym, fotografią, projektowaniem wnętrz, pomnikami, malarstwem.

Piotr Wisła studiował w Instytucie Wychowania Plastycznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach (Filia w Cieszynie). Artysta działa w dziedzinie grafiki użytkowej, malarstwa i rysunku. Jest autorem wielu projektów i realizacji z dziedziny plakatu, książki, ilustracji i całościowych wizualizacji.

www.jacekgrabowski.net

The mural commemorates the tram system which existed in Bielsko-Biała between 1895 and 1971. This city in the Podbeskidzie region was the last in Poland to terminate its tram service during Poland's communist era. The mural was created by Bielsko-Biała artists Jacek Grabowski and Piotr Wisła, who based their painting on an old postcard of Bielsko from the 1930s. The work features a view of Zamkowa Street with a tram travelling along it. In the sky is an RWD aeroplane commemorating the pilots Franciszek Żwirko and Stanisław Wigura, after whom the square takes its name.

Jacek Grabowski, a graduate of the Academy of Fine Arts in Wrocław (1974), is an artist whose artistic pursuits include graphic design, photography, interior design, memorials and painting.

Piotr Wisła studied at the Institute of Art Education of the University of Silesia in Katowice (Cieszyn branch). The artist works in the fields of graphic design, painting and drawing, and has undertaken many projects for posters, books, illustrations and overall visualisations.

www.jacekgrabowski.net

 EN

PL Znany polski artysta streetartowy Mariusz Waras w 2014 roku wykonał mural na ścianie Starej Fabryki – dawnego Muzeum Techniki i Włókiennictwa, oddziału Muzeum Historycznego w Bielsku-Białej.

Praca nawiązuje do przemysłu włókienniczego Bielska-Białej, którego zabytki można oglądać w muzeum. Dzieło powstało w programie Industriady 2014, z inicjatywy Muzeum Historycznego w Bielsku-Białej.

Mariusz Waras zajmuje się głównie malarstwem monumentalnym i grafiką, ale nieobce są mu realizacje z dziedziny architektury, rzeźby, performansu i scenografii. W projekcie o nazwie „m-city” zrealizował kilkaset murali na całym świecie, które swoimi monochromatycznymi wizerunkami nawiązują do pejzażu miejskiego. Na murach wielu miast widnieją jego gigantyczne statki, sterowce, fantastyczne samoloty, pociągi, olbrzymie dźwigi, a także dziwaczne pojazdy. Jak mówi artysta o swoim bielskim muralu „m-city 744” – „Zależało mi na tym, aby obraz, który powstanie, nie był tylko odzwierciedleniem procesu technologicznego, ale chciałbym, aby oglądający widzieli tam również pejzaż”.

www.m-city.org

In 2014, well-known Polish street artist Mariusz Waras created a mural on the wall of the Old Factory – the former Museum of Technology and Textile Industry and a branch of the Museum of Bielsko-Biala. The work alludes to Bielsko-Biala’s former textile industry, historical treasures from which can be viewed inside the museum. The work was created under the Industriada 2014 programme on the initiative of the Museum of Bielsko-Biala. **Mariusz Waras** works mainly in the field of monumental painting and graphic design, but he is also no stranger to architectural projects, sculpture, performance art and stage design. As part of his project entitled “m-city” he has created several hundred murals around the world, whose monochromatic images allude to townscapes. His gigantic ships, airships, fantasy aeroplanes, trains, giant cranes and also bizarre vehicles are to be found on the walls of many a city. Referring to his mural in Bielsko-Biala entitled “m-city 744” the artist says: “My aim was for the picture not just to be a reflection of a technological process but for those viewing it to see a landscape within it, too.”

www.m-city.org

12

Labuenaylamala Hiszpania / Spain
Dandelion / Dmuchawiec
 ul. Piotra Czajkowskiego 3
 2015 6 x 23 m

PL Mural wykonany w czwartej edycji międzynarodowych rezydencji artystycznych „Beyond Time/Poza czasem 2015” organizowanych przez Galerię Bielską BWA. Pracę zrealizowała hiszpańska artystka z Barcelony – Raquel Gomez Dueñas, działająca pod pseudonimem Labuenaylamala (obecnie Elbi Elem).

Na ścianie o wymiarach 6 x 23 m wykonała abstrakcyjną, geometryczną kompozycję składającą się z barw: żółtej i niebieskiej oraz czerni, bieli i szarości. Tytuł muralu nawiązuje do dziecięcej gry w zdmuchiwanie nasion dmuchawca i wypowiedania przy tym intencji, aby spełniły się życzenia.

Labuenaylamala realizowała już kilka murali w Barcelonie, Cordobie i na portugalskich Azorach. Poza malarstwem zajmuje się w swojej twórczości również rzeźbami kinetycznymi i instalacjami. Jej język artystyczny koncentruje się na geometrycznych formach, artystka inspirowana architekturą, pejzażem miejskim, teksturami i ulicą.

www.elbielem.com

This mural was created during the fourth edition of the international artists-in-residence programme “Beyond Time/Poza czasem 2015” organised by the Galeria Bielska BWA.

The work was created by a Spanish artist from Barcelona, Raquel Gomez Dueñas, working under the pseudonym of Labuenaylamala (currently Elbi Elem).

On a wall measuring 6 x 23 m she created an abstract, geometrical composition using only the colours yellow, blue, black, white and grey. The title of the mural refers to the children’s game of blowing seeds from a dandelion clock and making wishes.

Labuenaylamala has also created several murals in Barcelona, Cordoba and the Azores. In addition to painting, the artist also creates kinetic sculpture and installations. Her artistic language is focused on geometrical forms and she takes her inspiration from architecture, townscapes, textures and the street.

www.elbielem.com

Drugą edycję projektu „oBBraz miasta” (2015), organizowanego przez Fundację Galerii Bielskiej i Galerię Bielską BWA, zainaugurował mural Ilony Krieser zrealizowany na 10-piętrowym bloku.

Artystka zaproponowała iluzjonistyczny, a zarazem minimalistyczny mural z kozicą stojącą nad oblodzonym urwiskiem skalnym. Tatrzańska kozica spoziera na bielszczan, przechodniów i ruchliwą przelotową aleję Andersa ze szczytu wysokiej ściany.

„Projekt powstał w nawiązaniu do szczytu Mnich, który znajduje się nad Morskim Okiem. Śnieg w kotle Mnicha zalega przez cały rok, dlatego projekt jest nieco monochromatyczny. W moim odczuciu oddaje to surowość tatrzańskiej skały w powiązaniu z wielkomięską bryłą bloku mieszkalnego. Realizm przedstawionej kozicy ociepla zimowy klimat muralu” – tłumaczy ideę projektu Ilona Krieser.

Ilona Krieser jest bielszczanką, absolwentką edukacji artystycznej w Instytucie Sztuki na Wydziale Artystycznym w Cieszynie, Filii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz wielką pasjonatką gór.

Przy tworzeniu muralu pomagał artystce Jarosław Mączka. Projekt „oBBraz miasta” współfinansowany był z budżetu Gminy Bielsko-Biała. Mural powstał we współpracy z Karpacką Spółdzielnią Mieszkanową.

The second edition of the “oBBraz miasta” (2015) project, organised by the Fundacja Galerii Bielskiej and Galeria Bielska BWA, was inaugurated with a mural by Ilona Krieser painted on a 10-storey block of flats.

The artist created an illusory and at the same time minimalist mural of a chamois standing on an ice-covered, rocky crag. The Tatra chamois looks down at Bielsko-Biała residents, passers-by and the busy thoroughfare of Anders’ Avenue from the top of a high wall. “The project was inspired by the peak of the Mnich mountain, situated above Morskie Oko. The snow that collects in the cirque of the Mnich remains right through the year, which is why the project is somewhat monochromatic. I feel that it conveys the starkness of the Tatra rocks, linking it to the big-city slab comprising the block of flats. The realism of the chamois warms up the wintry climate of the mural,” says Ilona Krieser in explaining the idea behind her project.

Ilona Krieser, who is from Bielsko-Biała, graduated with a degree in art education in the plastic arts from the Institute of Art within the Faculty of Art in Cieszyn of the University of Silesia in Katowice and is an avid mountain-lover. In creating the mural the artist was assisted by Jarosław Mączka. The “oBBraz miasta” project was co-financed from the Bielsko-Biała municipal budget. The mural was created in collaboration with the Karpacka Housing Cooperative.

Izabela Ołdak
Sztuka dla lepszego życia /
Art for a Better Life
ściana oporowa / retaining wall
ul. Partyzantów

 2014-2015 3,5 x 60 m

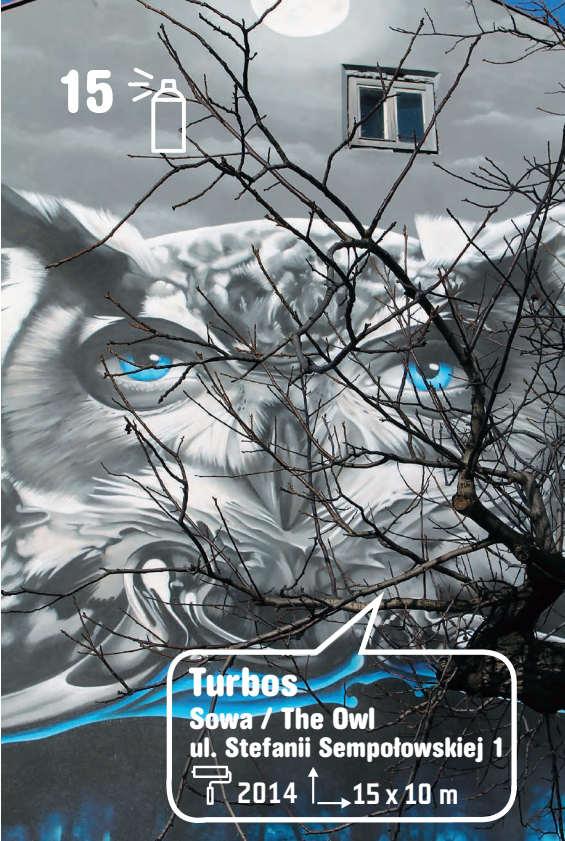
 PL W latach 2014-2015 Izabela Ołdak wykonała mural na ścianie oporowej przy ul. Partyzantów. Tworząc go przy ruchliwej, przelotowej arterii miasta z pozostałościami bielskich fabryk, pomyślała o nasyceniu go bogatą ornamentyką, kolorami i optymizmem. „Mural dotyczy piękna natury, odwołuje się do miłości, płodności, witalności i wzrostu. Pojawiają się na nim elementy, formy organiczne symbolizujące życie, które sprawiają, że człowiek może poczuć dobrą energię” – tłumaczy ideę muralu Izabela Ołdak. Mural na pierwszym segmencie powstał w 2014 roku w projekcie „oBBraz miasta” organizowanym przez Galeria Bielską BWA i Fundację Galerii Bielskiej, współfinansowanym z budżetu Gminy Bielsko-Biała. Powstanie pozostałych 5 segmentów w 2015 roku finansował Wydział Gospodarki Miejskiej Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej. **Izabela Ołdak** jest absolwentką Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu, dyplom na Wydziale Malarstwa uzyskała w 2007 roku. Zajmuje się malarstwem, performansem, nowymi mediami, projektami typu *site-specific*, działaniami w przestrzeni publicznej oraz projektami kuratorskimi.

www.izabelaoldak.com/PL/

 EN Between 2014 and 2015, Izabela Ołdak painted a mural on the retaining wall on Partyzantów Street. Since she was creating it next to one of the city's busiest main thoroughfares, on which stands the remnants of Bielsko's factories, her idea was to saturate it with rich decorative art, colours and optimism. “The mural is about the beauty of nature, it makes reference to love, fertility, vitality and growth. Appearing on it are elements and organic forms symbolising life, which give people a feeling of positive energy,” says Izabela Ołdak in explaining the idea behind her mural. One segment of the mural was created in 2014 under the project “oBBraz miasta” which was organised by the Galeria Bielska BWA and Fundacja Galerii Bielskiej, and co-financed from the Bielsko-Biała municipal budget. The remaining parts of the mural were financed by the Economic Department of the Bielsko-Biała Municipal Council. **Izabela Ołdak** graduated from the Academy of Fine Arts in Poznań and was awarded a degree by the Faculty of Painting in 2007. Her artistic pursuits include painting, performance art, new media, *site-specific* projects, public-space activities and curatorial projects.

www.izabelaoldak.com/en/

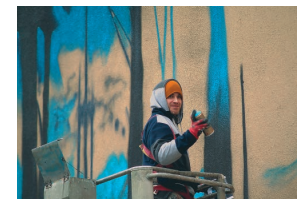
15

TurbosSowa / The Owl
ul. Stefanii Sempotowskiej 1

2014
 15 x 10 m

PL Mural stworzony przez bielskiego artystę, działającego pod pseudonimem Turbos. Przedstawia surrealistyczny wizerunek sowy z ludzkimi oczami, których błękit powielony jest w tajemniczym lesie z niebieską poświatą. Interpretacji tego obrazu może być wiele – sam autor uważa, że można go traktować np. jako metaforę artysty i jego wizji. Mural powstał w pierwszej edycji projektu „oBBraz miasta” w 2014 roku, zorganizowanego przez Fundację Galerii Bielskiej i Galerię Bielską BWA. **Artur Bosowski „Turbos”** urodził się w 1980 roku w Bielsku-Białej. Swoją przygodę z rysunkiem rozpoczął już jako uczeń. Pod koniec lat 90., obserwując pojawiające się w tym czasie w Polsce pierwsze prace graffiti, postanowił tworzyć własne realizacje. Artysta znany jest z hiperrealistycznego sposobu malowania. Współtwórca scenografii do spektakli w Teatrze Polskim w Bielsku-Białej: „Piaskownica” oraz „Testament Teodora Sixta”. Uczestnik wielu projektów artystycznych oraz ogólnopolskich wydarzeń graffiti.

www.turbocolors.art.pl

EN

This mural was created by a Bielsko-Biala artist working under the pseudonym of Turbos. It shows a surrealist image of an owl with human eyes, whose blue colour is replicated in a mysterious forest with a blue luminescence. This picture can be interpreted in many ways. The author himself believes it can be understood as a metaphor of the artist and his vision, for example. The mural was created in 2014 during the first edition of the „oBBraz miasta” project organised by the Fundacja Galerii Bielskiej and Galeria Bielska BWA.

Artur Bosowski „Turbos” was born in Bielsko-Biala in 1980. His adventure with drawing began while he was still at school. At the end of the nineties, after seeing the first graffiti projects that were appearing at that time in Poland, he decided to create some projects of his own. The artist is known for his hyper-realistic style of painting. He collaborated on the stage design for the theatrical shows “Piaskownica” [The Sandpit] and “Testament Teodora Sixta” [The Testament of Theodor Sixt] performed at the Polish Theatre in Bielsko-Biala, and has participated in many art projects and nationwide graffiti events.

www.turbocolors.art.pl

Projekt ETNOGRAFF

Pasterz / The Shepherd

ul. 11 Listopada 74

2014 10 x 5,5 m

PL Realizacja grupy Projekt Etnograff pt. „Pasterz”, to czarno-biały fotorealistyczny mural, który przedstawia postać pasterza niosącego owcę. Inspiracją dla autorów muralu było zdjęcie autorstwa Arkadiusza Dziczka wykonane w Himalajach, uwieczniające pasterza wędrującego z owcami, który wziął na ręce nowo narodzoną owieczkę, zbyt słabą, by mogła nadążyć za stadem. „Kamer”, urzeczony historią pasterza, który zawrócił, by zabrać owieczkę, postanowił przenieść tę symboliczną scenę na mural, wykorzystując jednocześnie elementy folkloru beskidzkich górali, z kolei „Katka” wykonała wycinankę.

Projekt Etnograff tworzą Katarzyna „Katka” Dyga-Szymonowicz i Maciej „Kamer” Szymonowicz, którzy wprowadzili do świata graffiti beskidzki folklor, nadając archaicznym postaciom, wzorom i symbolom nowe życie. Artyści znani są z niestandardowych działań w przestrzeni publicznej. Mural zrealizowany w 2014 roku w pierwszej edycji projektu „oBBraz miasta”, organizowanego przez Fundację Galerii Bielskiej i Galerii Bielską BWA, współfinansowanego z budżetu Gminy Bielsko-Biała.

www.etnograff.com

The painting by the group Projekt Etnograff entitled “Pasterz” is a black-and-white photorealistic mural which shows a shepherd holding a sheep. The artists drew their inspiration for the mural from a photograph taken in the Himalayas by Arkadiusz Dziczek which immortalises a shepherd wandering with his sheep who had picked up a newborn lamb that was too weak to keep up with the flock. “Kamer”, captivated by the story of the shepherd who went back to fetch the lamb, decided to transfer this symbolic scene onto a mural, using at the same time elements of Beskid highlander folklore, “Katka” realized the cut-out.

The artists comprising Projekt Etnograff are Katarzyna “Katka” Dyga-Szymonowicz and Maciej “Kamer” Szymonowicz who introduced Beskid folklore into the world of graffiti, giving new life to archaic figures, patterns and symbols. The artists are known for their non-standard activities in public spaces. The mural was created in 2014 during the first edition of the “oBBraz miasta” project organised by the Fundacja Galerii Bielskiej and Galeria Bielska BWA, and co-financed from the Bielsko-Biała municipal budget.

www.etnograff.com

Dawid Celek**Zielone Płuca /
Green Lungs**ul. Ignacego
Paderewskiego 7 2018 17 x 15 m

 PL Drzewo na tle beskidzkiego krajobrazu, wyrastające w formie zielonych płuc stało się głównym motywem muralu na budynku Bielskiej Fabryki Szczotek i Pędzli „Befaszczot” przy ulicy Ignacego Paderewskiego. Autor muralu Dawid Celek zawarł w jego symboliczne przesłanie o ważnej roli czystego powietrza i jego ścisłym związku z potrzebą dbania o stan środowiska. Dodając mu lokalnego charakteru i podkreślając wpływ otoczenia na nas samych, umieścił symboliczne „zielone płuca” na tle górskiego krajobrazu z elementami drewnianej zabudowy typowej dla Beskidów.

Dawid Celek jest absolwentem architektury na Politechnice Wrocławskiej. W swoim dorobku ma już kilka murali, m.in. w Warszawie, Gdańsku, Kołobrzegu i Bielsku-Białej.

Mural jest częścią mikroprojektu pn. „Powietrze nie zna granic” (Interreg V-A PL-SK 2014-2020), którego celem było podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców oraz turystów odwiedzających Bielsko-Białą na temat ochrony powietrza i środowiska naturalnego.

Inicjatorem projektu było Stowarzyszenie „Region Beskidy”.

A tree, in the shape of green lungs and against a background of the Beskid landscape, is the main subject of a mural painted on the Bielska Fabryka Szczotek i Pędzli „Befaszczot” (Bielsko Brush and Paintbrush Factory „Befaszczot”) on Paderewskiego St. Dawid Celek, the creator of this mural, demonstrates the importance of clean air and how closely this is linked with the need to take care of the environment. He has shown the symbolic “green lungs” against a background of a mountain landscape, featuring typical Beskid wooden houses, thus giving it a local flavour and emphasising the impact the environment has upon us.

Dawid Celek is a graduate in architecture from the Wrocław Polytechnic. He has painted several murals including ones in Warsaw, Gdańsk, Kołobrzeg and Bielsko-Biała.

The mural is part of a microproject called “Air knows no bounds” (Interreg V-A PL-SK 2014-2020) which aimed to make the people of Bielsko-Biała and tourists visiting the city more aware of ecology and protection of the air and the natural environment.

The promoter of the project was the “Region Beskidy” (“Beskid Region”) Association.

 EN

18

**Timothy Fisher, Sean Hamilton,
Megan Jones USA**

BB Greets the World / BB pozdrawia świat
ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego 15

 2016 2,4 x 10,9 m

 PL Artyści z Grand Rapids w stanie Michigan (USA), partnerskiego miasta Bielska-Białej, stworzyli mural, który upamiętnia jubileusz 25-lecia współpracy między tymi miastami. Autorzy muralu: prof. Timothy Fisher oraz jego studenci – Sean Hamilton i Megan Jones – związani są naukowo z Grand Valley State University. Mural przedstawia spersonifikowane ptaki: jeden, kroczący dumnie, symbolizuje Bielsko-Białą, historię, wiedzę, elegancję i wyjątkowość; natomiast grupa trzech postaci z lewej strony malowidła nawiązuje do trojga skromnych artystów, którzy przyjechali do Bielska-Białej, aby pracować artystycznie, poznawać ludzi, miasto, jego historię i kulturę.

Polskie krajobrazy usiane makami zachwyciły Amerykanów i w dzieło swe wkomponowali dodatkowo kwiaty, które tworzą kontrastujący kolorystycznie dywan. Amerykańskich artystów zainspirowały też bielskie żaby z frontonu secesyjnej kamienicy, znajdującej się nieopodal muralu.

Timothy Fisher jest profesorem na Wydziale Artystycznym Grand Valley State University w USA. W pracy nad murałem towarzyszyli mu jego studenci, artyści – **Sean Hamilton** i **Megan Jones**.

These artists from Grand Rapids in the state of Michigan (USA), which is twinned with the city of Bielsko-Biala, created a mural to commemorate the 25th anniversary of cooperation between these two cities. The mural's creators, Prof. Timothy Fisher and his students, Sean Hamilton and Megan Jones, have academic connections with Grand Valley State University. The mural shows personified birds: the one proudly strutting symbolises Bielsko-Biala, history, knowledge, elegance and uniqueness, while the group of three on the left-hand side of the painting represents the three humble artists who came to Bielsko-Biala to work in their artistic capacity and to get to know people, the city, its history and its culture.

The Americans were entranced by the poppy-strewn Polish landscapes and added flowers into their work, creating a carpet in a contrasting colour. The American artists were also inspired by Bielsko-Biala's frogs on the frontage of the secessionist town house situated not far away from the mural.

Timothy Fisher is a professor in the Faculty of Art at Grand Valley State University in the USA. Working with him on the mural were his students, the artists **Sean Hamilton** and **Megan Jones**.

 EN

19

Małgorzata Rozenau
3Fala.art.pl – Dariusz Paczkowski
 Mural Ireny Sendlerowej / The mural of Irena Sendler
 ul. Księdza Stanisława Stojałowskiego 19

2014 12,2 x 8 m

PL Mural poświęcony pamięci Ireny Sendlerowej powstał w 2014 roku. Jest jednym z kilku, które zostały zrealizowane w różnych polskich miastach w programie ogólnopolskiej inicjatywy Fundacji Klamra. Mural przedstawia postać Ireny Sendlerowej (1910–2008), polskiej działaczki społecznej i charytatywnej, która zasłużyła się szczególnie swoimi działaniami podczas wojny. Udało się jej wyprowadzić z getta warszawskiego około 2500 dzieci i umieścić je w prywatnych domach, sierocińcach, klasztorach i ochronkach. Zaszifrowaną kartotekę z listą dzieci ukryła zakopaną w słoikach w ogrodzie, co pozwoliło na połączenie po wojnie dzieci z ocalałymi rodzicami i krewnymi. Autorami projektu są **Małgorzata Rozenau** i **Dariusz Paczkowski** z **3Fala.art.pl**.
 Artystka jest absolwentką Wydziału Grafiki ASP w Katowicach. Zajmuje się malarstwem i projektowaniem graficznym. Pracuje w Katedrze Malarstwa na macierzystej uczelni.
 Dariusz Paczkowski jest działaczem społecznym, streetartowcem i animatorem życia kulturalnego.

www.rozenau.blogspot.com
www.3fala.art.pl

EN This mural, dedicated to the memory of Irena Sendler, was created in 2014. It is one of several that were painted in various cities in Poland under the nationwide Klamra Foundation initiative programme. The mural depicts Irena Sendler (1910–2008), a Polish social and charity worker, who was particularly active during the war. She succeeded in rescuing approximately 2,500 children from the Warsaw ghetto and placing them in private homes, orphanages, convents and children's homes. She buried jars containing the encrypted records of the children's names in a garden, enabling the children to be reunited after the war with parents and relatives that had survived. The mural's creators are **Małgorzata Rozenau** and **Dariusz Paczkowski** of **3Fala.art.pl**. Małgorzata Rozenau is a graduate of the Faculty of Graphic Design of the Academy of Fine Arts in Katowice. Her artistic pursuits include painting and graphic design. She works in the Department of Painting at the university where she studied. Dariusz Paczkowski is a social activist, street artist, cultural events organiser.

www.rozenau.blogspot.com
www.3fala.art.pl

20

Swanski
Scalenie / Merging
Dom Handlowy Wokulski od
strony ul. 11 Listopada / Wokulski
Shopping Centre looking from
11 Listopada St.

 2018 7 x 32 m

 PL Mural „Scalenie” przedstawiający walczące ze sobą zwierzęta – orła i smoka – powstał na elewacji Domu Handlowego Wokulski przy moście na rzece Białej. Jego autorem jest warszawski artysta działający pod pseudonimem Swanski. Streetartowiec projektem z cyklu „Gąszcz” zwrócił uwagę na prawa przyrody mające bezpośrednie przełożenie na ludzkie relacje – w świecie ludzi, tak samo jak w świecie zwierząt, trwa nieustanna walka, a wszystko mimo pozornego chaosu odbywa się w stałym porządku. **Swanski** urodził się w 1980 roku w Warszawie. Jest malarzem, grafikiem, ilustratorem, autorem animacji i teledysków – uznanym w kraju i za granicą artystą wielu form, kojarzonym z urban culture, odnoszącym już pierwsze sukcesy na aukcjach sztuki współczesnej. Jego sztuka często komentuje i dokumentuje otaczającą rzeczywistość.

Mural powstał w 2018 roku w piątej edycji projektu „oBBraz miasta”, realizowanego przez Fundację Galerii Bielskiej i Galerię Bielską BWA, współfinansowanego z budżetu Gminy Bielsko-Biała. Główny partner i sponsor projektu – Leroy-Merlin Polska Sp. z o.o. www.facebook.com/PawelSwanski/

“Merging” depicts a battle between an eagle and a dragon. The mural has been painted on a wall of the Wokulski Shopping Centre just by the bridge over the river Biała. The artist, originally from Warsaw, works under the name Swanski. With this project from the series “Jungle” the street artist draws our attention to the fact that the laws of nature mirror human relations, that in the world of humans, just as in the world of animals, a constant battle rages. And despite apparent chaos everything is in constant order.

Swanski was born in 1980 in Warsaw. He is a painter, graphic artist, illustrator; he makes animated films and music videos. He is acclaimed both in Poland and abroad as a multi-faceted artist associated with urban culture. His works have begun to be sold at contemporary art auctions. Swanski’s art often documents and comments on the reality around us.

The mural was created in 2018 as part of the fifth “oBBraz miasta” project in collaboration with Fundacja Galerii Bielskiej (Bielsko Gallery Foundation) and Galeria Bielska BWA (BWA Bielsko Gallery) co-funded by the Borough of Bielsko-Biała. Leroy Merlin Polska Sp. z o.o. is the main partner and sponsor.

www.facebook.com/PawelSwanski/

Dawid Celek
Matka Ziemia / Mother Earth
Park im. Juliusza Słowackiego

📅 2016 ↕ 1 x 8,8 m
 (4 segmenty / four segments)

📄 PL Mural „Matka Ziemia” powstał w 2016 roku w programie VI Beskidzkiego Festiwalu Dobrej Energii. Jego autorem jest Dawid Celek, który wygrał konkurs zorganizowany przez Biuro Zarządzania Energią Urzędu Miejskiego, BBOSiR oraz Galerię Bielską BWA. Celem konkursu było wyłonienie pracy, która swoją tematyką będzie przypominać o potrzebie ochrony klimatu i jednocześnie ozdobi przestrzeń wokół boiska w parku. Wyróżnienie zostało przyznane autorowi za nowatorski styl odwołujący się bezpośrednio do kampanii „Bielsko-Biała chroni klimat”.

Dawid Celek jest absolwentem architektury na Politechnice Wrocławskiej. W swoim dorobku ma już kilka murali, m.in. w Warszawie, Gdańsku i Kołobrzegu.

EN The mural “Matka Ziemia” was created in 2016 under the VI Beskidzki Festiwal Dobrej Energii [VI Beskid Festival of Good Energy] programme. It was created by Dawid Celek who was the winner of a competition organised by the Municipal Council’s Office for Energy Management, BBOSiR and Galeria Bielska BWA. The aim of the competition was to select a work whose theme would act as a reminder of the need to protect the climate and which at the same time would decorate the area around the park’s playing field. The artist received a distinction for his innovative style, which made direct reference to the campaign “Bielsko-Biała protects the climate”.

Dawid Celek graduated with a degree in architecture from Wrocław University of Science and Technology. He has already created several murals including ones in Warsaw, Gdańsk and Kołobrzeg.

Olliemoonsta

Hiszpania / Spain

Back to the Roots

ul. Piastów Śląskich 10

 2017 14 x 14 m

 PL Hiszpański duet artystyczny **Olliemoonsta** tworzą **Naza del Rosal** (ur. 1983 r. w Almerii) i **Juan Rico** (ur. 1985 r. w Madrycie). Artyści w swoich obrazach, ilustracjach i muralach podejmują tematykę piękną wśród tubylczych plemion i kultur na całym świecie, odwołują się również do koncepcji współczesnych „miejskich plemion”. Tematem ich bielskiego muralu jest kultura górali beskidzkich przetworzona poprzez kolorową, ilustracyjną stylistykę. Artyści zatytułowali mural „Back to the Roots” (tłumaczony z języka angielskiego „powrót do korzeni”), ponieważ po kilku latach powrócili do Bielska-Białej, miasta od którego ich kariera artystyczna nabrała wyjątkowego tempa. Artyści wystawiali swoje prace w wielu miastach i państwach na świecie, m.in. w Madrycie, Alkali, Montrealu, Toronto i Vancouverze. Ich murale można podziwiać w Hiszpanii, Portugalii, Wenezueli i na Dominikanie.

Inicjatorem powstania muralu była Spółdzielnia Mieszkaniowa „Strzecha” w Bielsku-Białej, koordynatorem merytorycznym prac artystycznych i partnerem w realizacji – Galeria Bielska BWA.

www.oliemoonsta.com

Naza del Rosal, born 1983 in Almería, and **Juan Rico**, born 1985 in Madrid, make up the Spanish artistic duo **Olliemoonsta**. The theme of the artists' paintings, illustrations and murals is the beauty to be found within native tribes and cultures throughout the world. They also introduce the concept of contemporary “urban tribes”.

The subject of the mural in Bielsko is the culture of the Beskid highlanders recreated in a colourful illustrative style. The artists gave the mural an English title “Back to the Roots” because, after a few years' absence, they returned to Bielsko Biala. It was after their initial visit here that their artistic career really took off. The duo has exhibited their work in numerous towns and countries in the world – Madrid, Alcalá, Montreal, Toronto and Vancouver to name but a few. You can admire their murals in Spain, Portugal, Venezuela and the Dominican Republic.

The idea for the mural was conceived by the Housing Association „Strzecha” in Bielsko-Biala. Galeria Bielska BWA (BWA Bielsko Gallery) coordinated and partnered the work undertaken.

www.oliemoonsta.com

 EN

Tytuł / Title:

Bielsko-Biała. Murale / Murals of Bielsko-Biała

Copyright by:

Urząd Miejski w Bielsku-Białej
Wydział Promocji Miasta
Plac Ratuszowy 1, 43-300 Bielsko-Biała
www.bielsko-biala.pl, bpm@bielsko-biala.pl

Bielsko-Biała**Wstęp / Introduction:**

Agata Smalcerz

Redakcja, teksty / texts and editing by:

Justyna Weronika Łabędź

Tłumaczenie / Translation:

Biuro Tłumaczeń i Wydawnictw „Kamila Jędrzycka” Sp.j. oraz Vincent and Bogumiła Zdzitowiecka (strony: 15, 19, 23, 45, 51, 55)

Projekt i skład / Graphic design, typesetting:

Krzysztof Morcinek

Projekt mapy / Map design:

Robert Bylicki – Airo Studio

Zdjęcia / Photos:

Giovanni Chiantera, Marian Cholerek, Grażyna Cybulska,
Lucjusz Cykarski, Farmer, Mateusz Gapski, Bożena Hloušek, Ligia Jaszczewska,
Marek Jaworek, Ewa Kozak, Justyna Łabędź, Alicja Migdał-Drozd,
Krzysztof Morcinek, Zdzisław Niemiec, Monika Pasierbek, Rafał Pierzchała,
Karolina Zdunek

Archiwum Galerii Bielskiej BWA / Archives of the Galeria Bielska BWA,
Archiwum Fundacji ARTica / Archives of the Foundation ARTica
Archiwum Biura Zarządzania Energią Urzędu Miejskiego w Bielsku-Białej /
Archives of the Bielsko-Biała Municipal Council's Office for Energy Management

W projekcie okładki wykorzystano zdjęcie Marka Jaworka
The photograph featured on the cover is by Marek Jaworek
Wydanie drugie uzupełnione 2019 / Second supplemented edition, 2019
All rights reserved

ISBN 978-83-944555-3-8

Bielsko-Biała

ISBN 978-83-944555-3-8